

Archeologienota met beperkte samenstelling Oostakker (Gent) – Wolfputstraat

Natasja Reyns en Ruth Ferket

Temse
2018

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns en Ruth Ferket

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2018/12.807/132

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

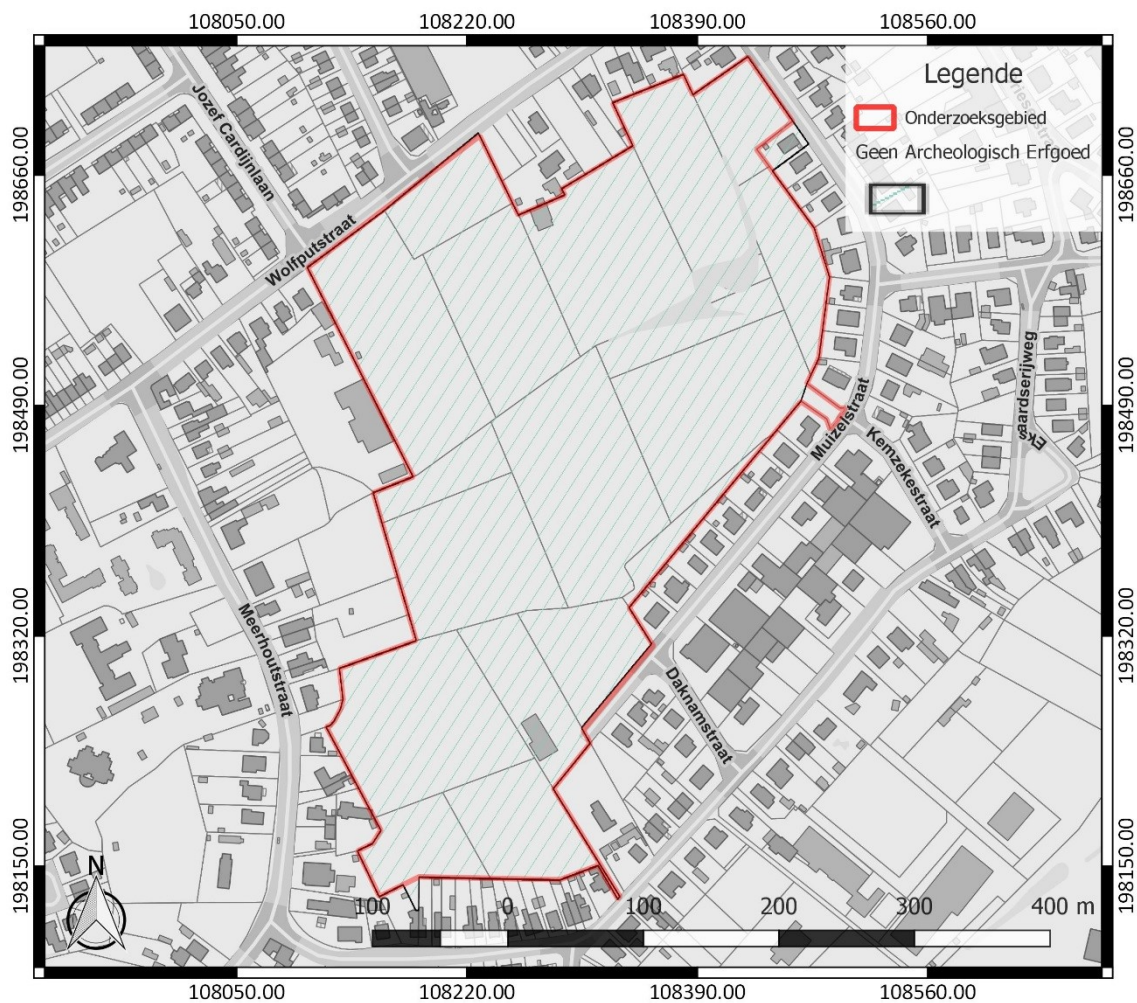
All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek.....	6
2.1	Administratieve gegevens	6
2.2	Archeologische voorkennis	8
2.3	Onderzoeksopdracht.....	14
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	14
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	14
2.3.3	Werkwijze	17
2.3.4	Interpretatie van het onderzochte gebied, synthese en afweging noodzaak verder vooronderzoek	17
3	Samenvatting.....	18
4	Bibliografie	19
4.1	Publicaties	19
4.2	Websites	19
5	Bijlagen	20
5.1	Archeologische periodes	20

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site. Het grootste deel van het terrein maakt deel uit van een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt (Figuur 1), maar een klein deel van het terrein niet.²



Figuur 1: Overzichtskartaal met aanduiding van het onderzoeksgebied en het gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Onderkaart: GRB (www.geopunt.be)

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

Omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten aantoont dat met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein en verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst, betreft het een archeologienota met beperkte samenstelling.

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2018L1

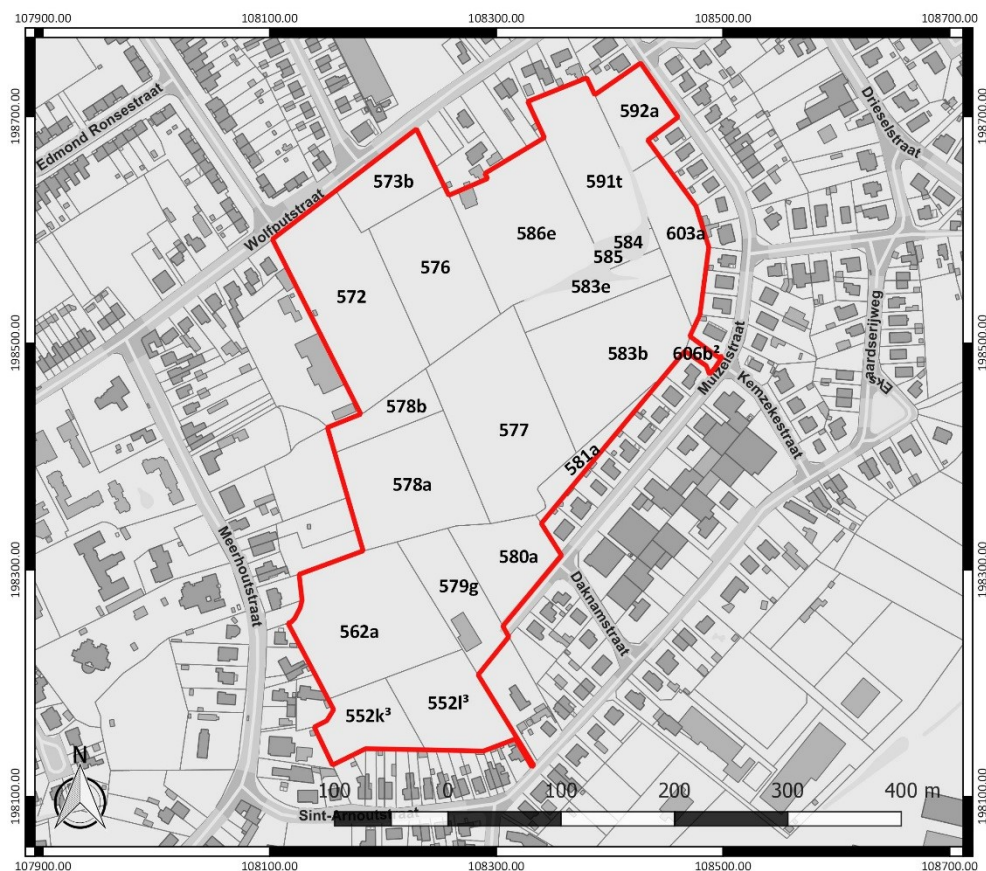
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Gent, Oostakker, Wolfputstraat, Wolfput/Muizel

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 108427, 198747
- 108331, 198126
- 108155, 198128
- 108102, 198592

Kadastraal plan:

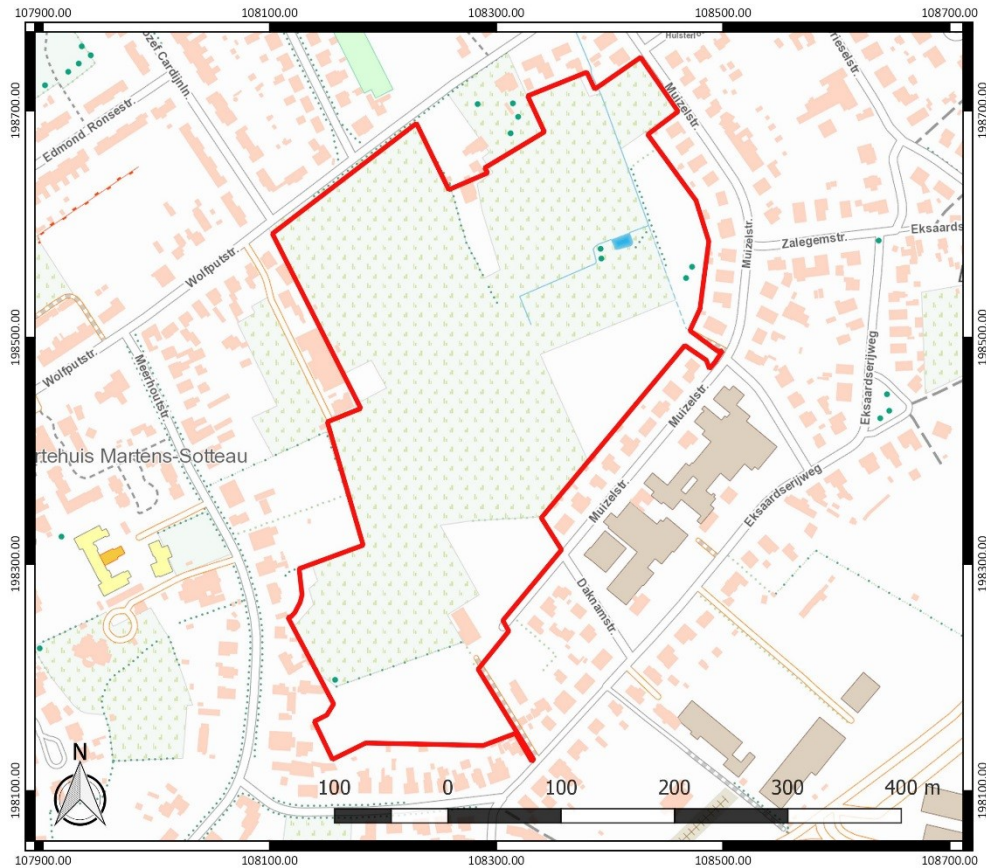


Figuur 2: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Gent, Afdeling 17 (Oostakker), sectie B, nummers 552k³ (partim), 552l³, 562a, 572, 573b, 576, 577, 578a, 578b, 579g, 580a, 581a, 583b, 583e, 584, 585, 586e, 591t, 592a, 603a en 606b²

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 136390 m²

Topografische kaart:

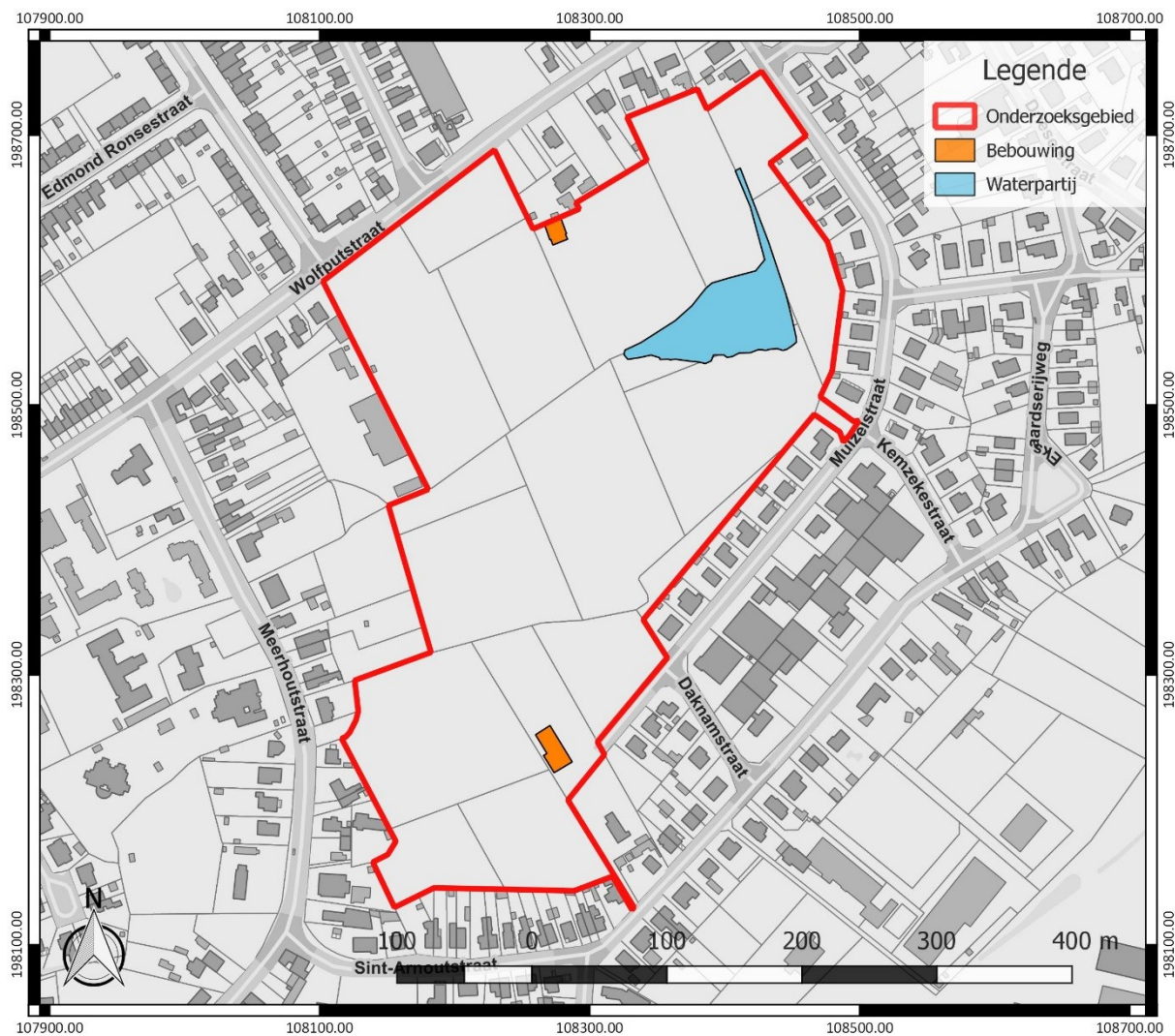


Figuur 3: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 10/12/2018 – 11/12/2018

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt

Verstoorte zones: Er bevinden zich gebouwen en een waterpartij ter hoogte van het onderzoeksgebied (Figuur 4). Er kan verondersteld worden dat de realisatie ervan enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De precieze aard en de omvang van deze verstering is echter niet gekend.

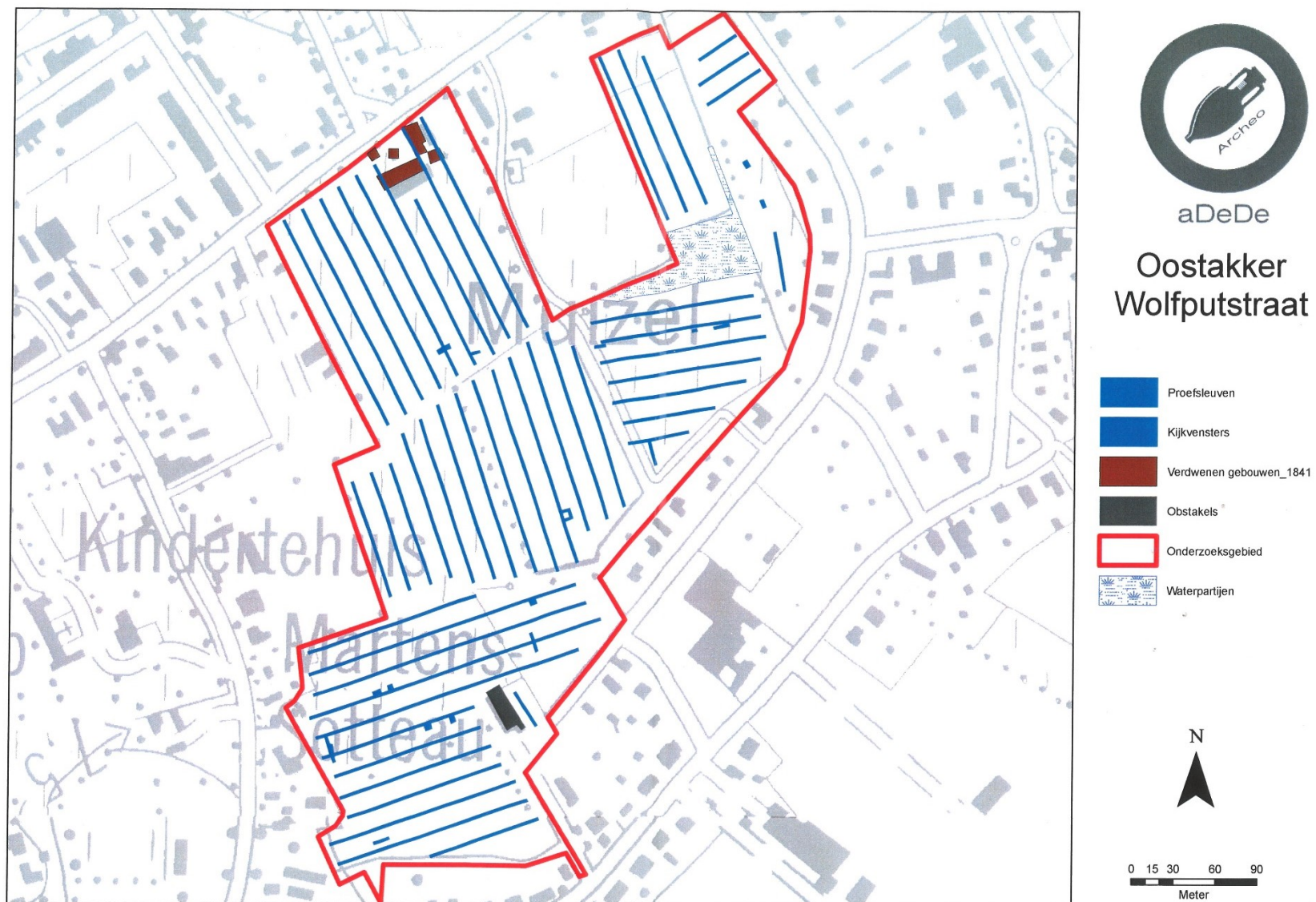


Figuur 4: Verstoringenkaart met aanduiding van de bestaande bebouwing (oranje) en waterpartij (blauw) binnen het onderzoeksgebied (rood). Onderkaart: GRB (www.geopunt.be)

2.2 Archeologische voorkennis

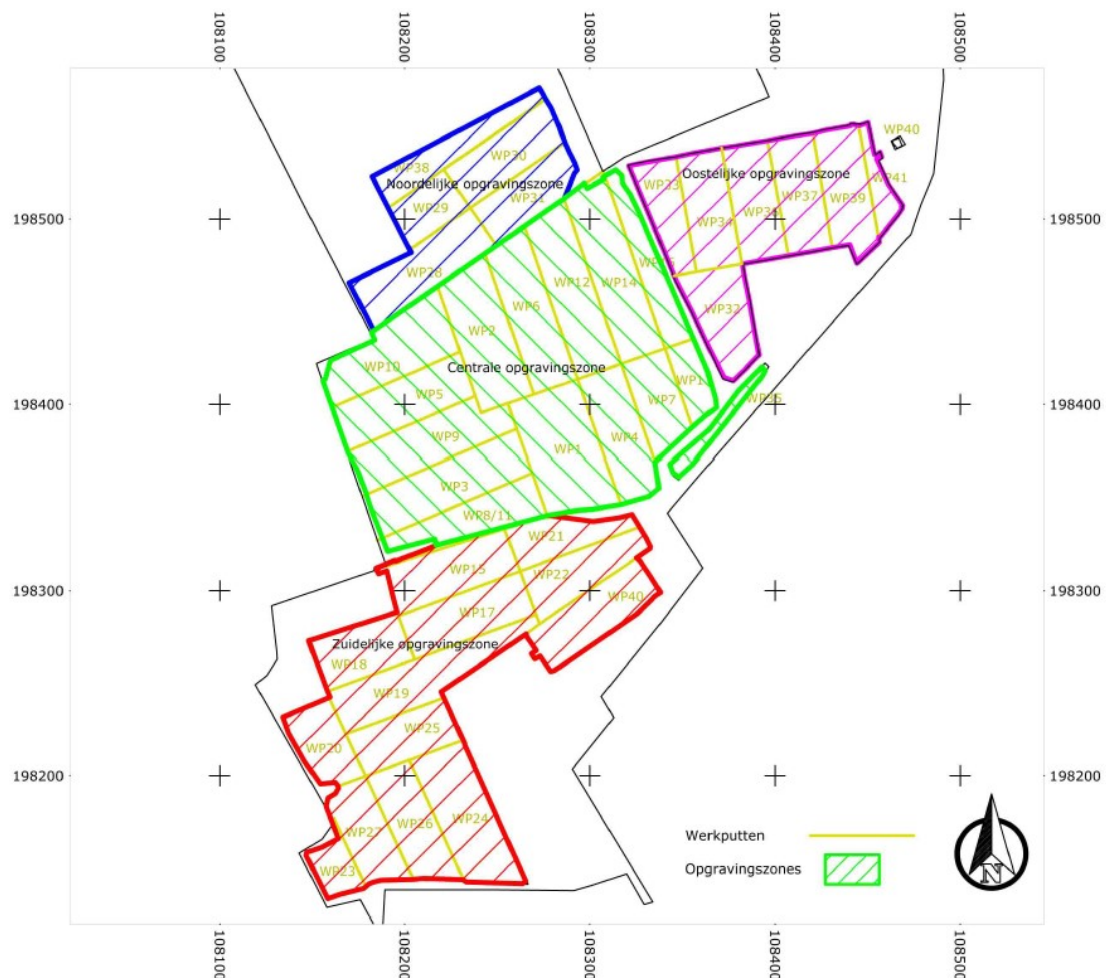
Ter hoogte van het onderzoeksgebied is in het verleden reeds archeologisch onderzoek gebeurd. In 2012 werd op het terrein een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door aDeDe bvba. Hierbij werden twee nederzittingsstructuren aangetroffen, in het centrale deel van het onderzoeksgebied, in de zone die zich ter hoogte van percelen 577, 578a en 578b bevindt. De nederzetting zou zich bevinden in de buurt van de “muyst”, een historisch toponiem voor een moerassige laagte. Er werden minstens drie hoofdgebouwen, drie bijgebouwen en verscheidene erfgreppels vastgesteld. De nederzetting zou doorlopen in noordelijke richting, waar vermoedelijk artisanale activiteiten plaatsvonden, en in zuidelijke richting, waar zich waarschijnlijk een bijgebouw bevond. Een tweede nederzetting zou zich in de zuidelijke zone bevinden, die bestaat uit de percelen 562a, 579g, 580a, 552k³ en 552l³. De sporen bevinden zich op de hogere gronden in het westelijke gedeelte van deze zone. Het gaat waarschijnlijk om de rand van een nederzetting, die in westelijke richting doorloopt tot aan de Meerhoutstraat. Er werden waterputten, kuilen, bijgebouwen en erfgreppels aangetroffen. Beide nederzettingen dateren vermoedelijk uit de 13^{de}-14^{de} eeuw.³

³ De Smaele *et al.* 2012, 39-41



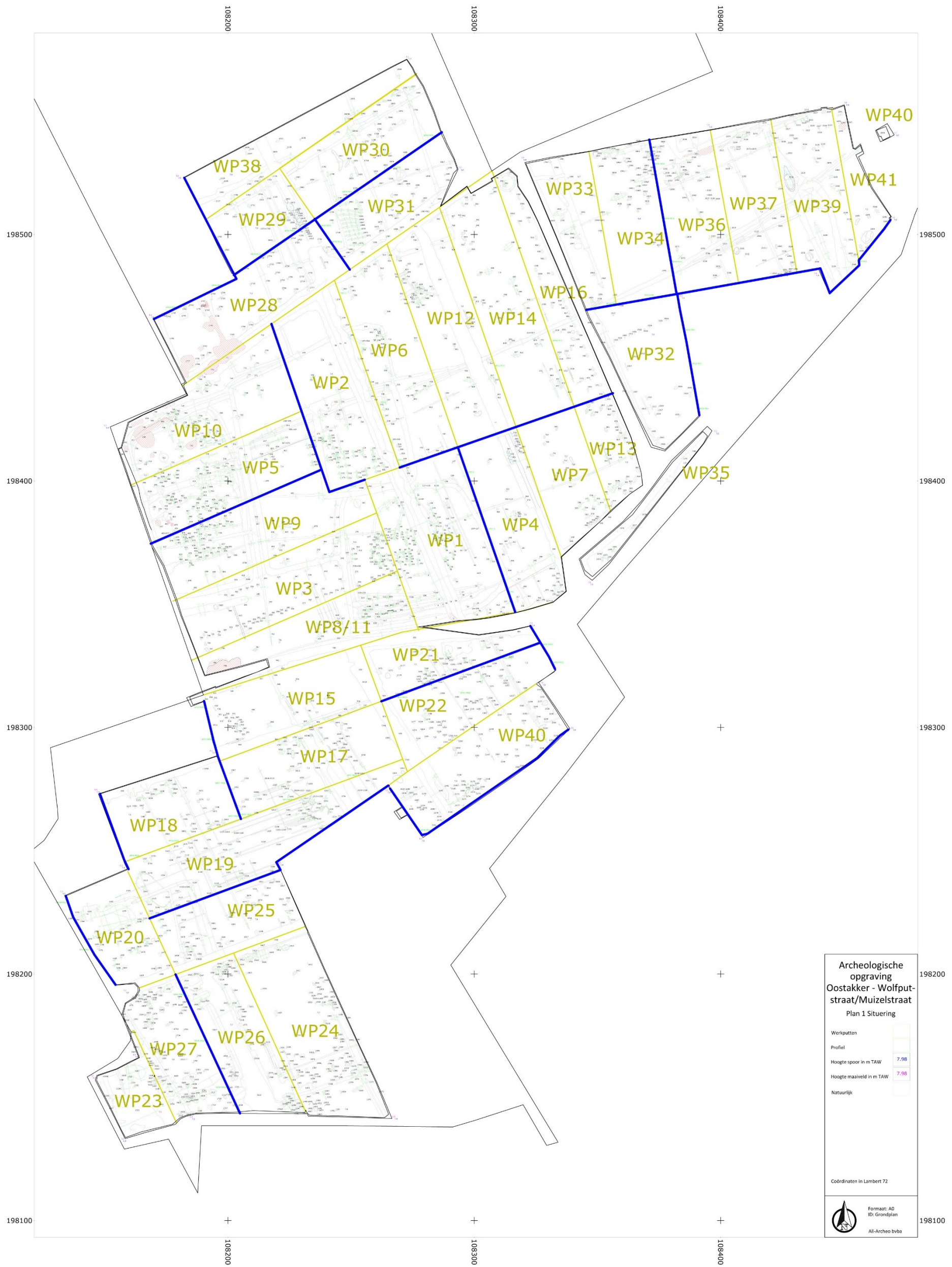
Figuur 5: Sleuvenplan vooronderzoek (De Smaele *et al.* 2012, 49)

Na dit vooronderzoek werd een zone met relevante archeologische resten afgebakend en volgde in 2013-2014 een vlakdekkende opgraving van circa 6,5 ha, uitgevoerd door All-Archeo bvba (Figuur 6). Hierbij werden naast enkele steentijdvondsten, bewoningssporen uit de metaaltijden vastgesteld. Het gaat onder meer om spijkers, een waterkuil, een waterput en nog enkele verspreide kuilen (Figuur 8). Deze sporen worden van de late bronstijd tot de vroege ijzertijd gedateerd. In de buurt van deze bewoningssporen werden ook begravingssporen (enkele kringgreppels) aangetroffen uit de periode van het finaalneolithicum tot de late bronstijd. Verder zijn op het terrein ook resten uit de vroege en de midden-Romeinse tijd vastgesteld. Het betreft houtskoolbranderskuilen en aanwijzingen voor smeedactiviteiten. Vanaf de 7^{de}/9^{de} eeuw waren er bewoningsserven aanwezig binnen het onderzoeksgebied. Uit deze periode zijn drie gebouwplattegronden gevonden in het noordwesten van het terrein. In de periode die daarop volgde, evolueerden de plattegronden naar drie verschillende erven, die omgeven werden door erfafbakingsgreppels. Een vierde erf, in het zuiden van het terrein, dateert uit een latere fase (Figuur 9). De bewoning raakte in verval rond het midden van de 12^{de} eeuw. Uit latere periodes zijn enkel resten van landindeling of sporen van landbouw en veeteelt aangetroffen.⁴

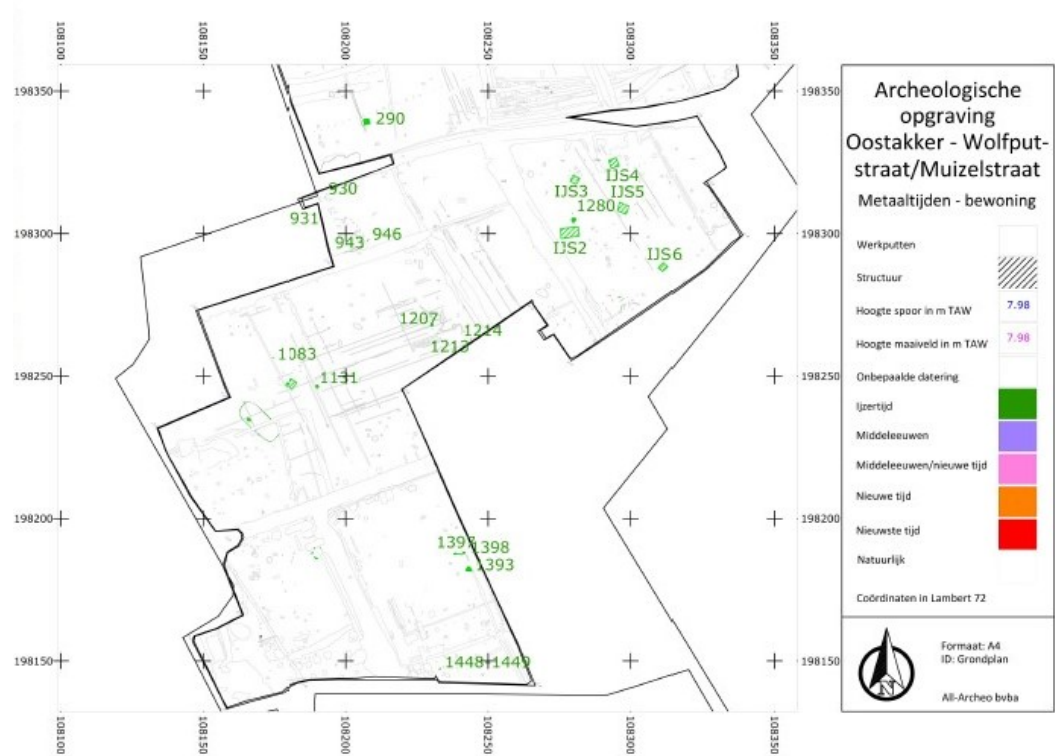


Figuur 6: Archeologische opgraving Oostakker – Muizelstraat/Wolfputstraat. Plan met aanduiding van de werkputten en de opgravingszones (Bruggeman *et al.* 2017, 25)

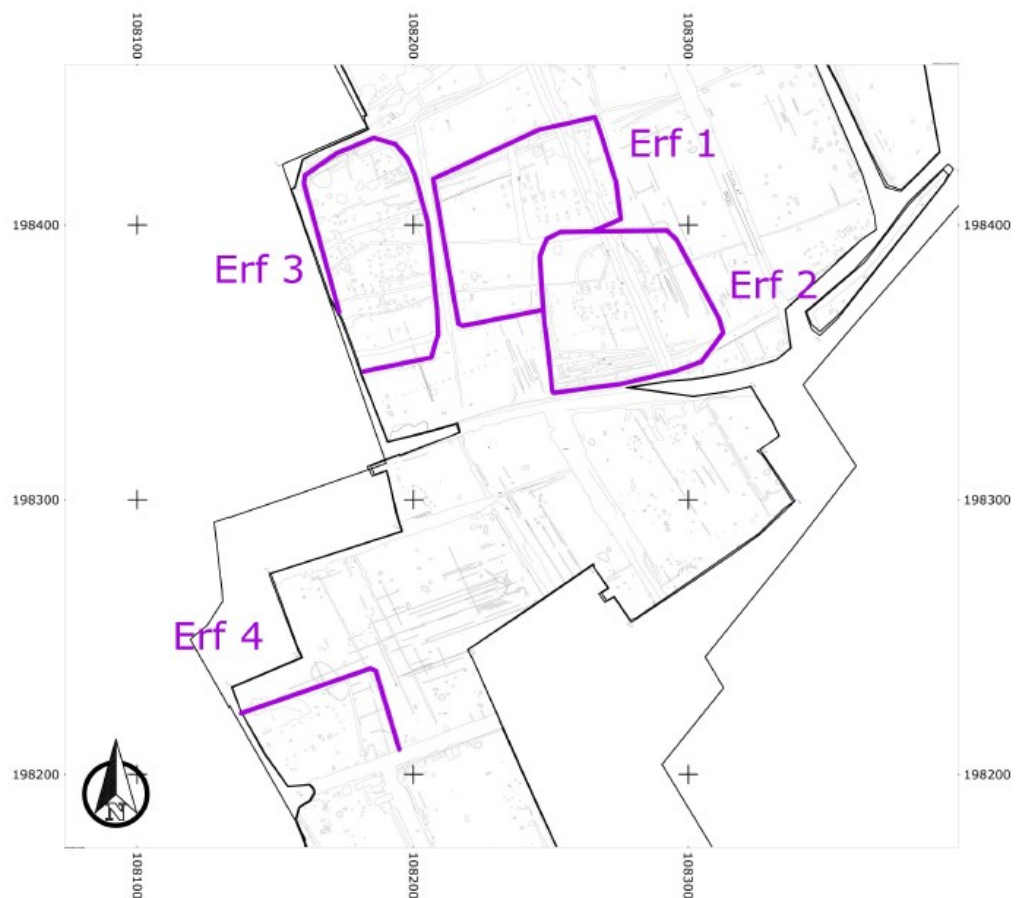
⁴ Bruggeman *et al.* 2017, 5, 206



Figuur 7: Opgravingsplan

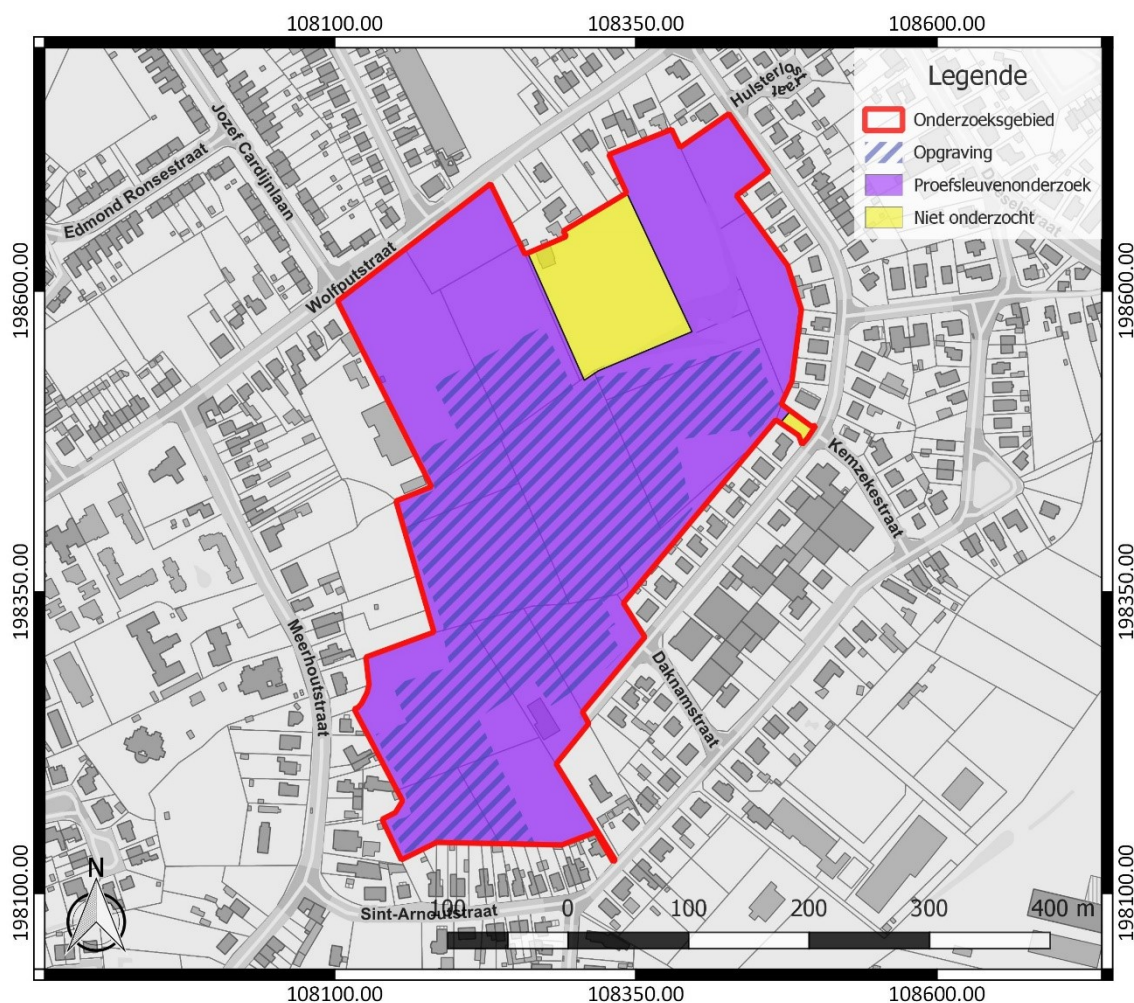


Figuur 8: Archeologische opgraving Oostakker – Muizelstraat/Wolfputstraat. Plan met de bewoningssporen uit de metaaltijden (Bruggeman *et al.* 2017, 30)



Figuur 9: Archeologische opgraving Oostakker – Muizelstraat/Wolfputstraat. Plan met de bewoningsserven uit de middeleeuwen (Bruggeman *et al.* 2017, 69)

Tijdens het voorgaande onderzoek is het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied reeds grondig in kaart gebracht. Het proefsleuvenonderzoek en de opgraving tonen aan dat de relevante archeologische resten, met name bewoningssporen uit de metaaltijden en de middeleeuwen, zich in het centrale, het westelijke en het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied bevinden. Het onderzoeksgebied is op heden bijna volledig gekarteerd als zone waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Enkel de toegang tot het terrein in het oosten, ter hoogte van de Muizelstraat, behoort niet tot deze zone. Het hierboven besproken onderzoek toont echter aan dat het archeologisch potentieel in het oosten van het terrein laag is. Deze zone sluit niet aan op de zones waar relevante archeologische resten werden vastgesteld.



Figuur 10: Overzichtskartaal met weergave van onderzochte en niet onderzochte zones, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

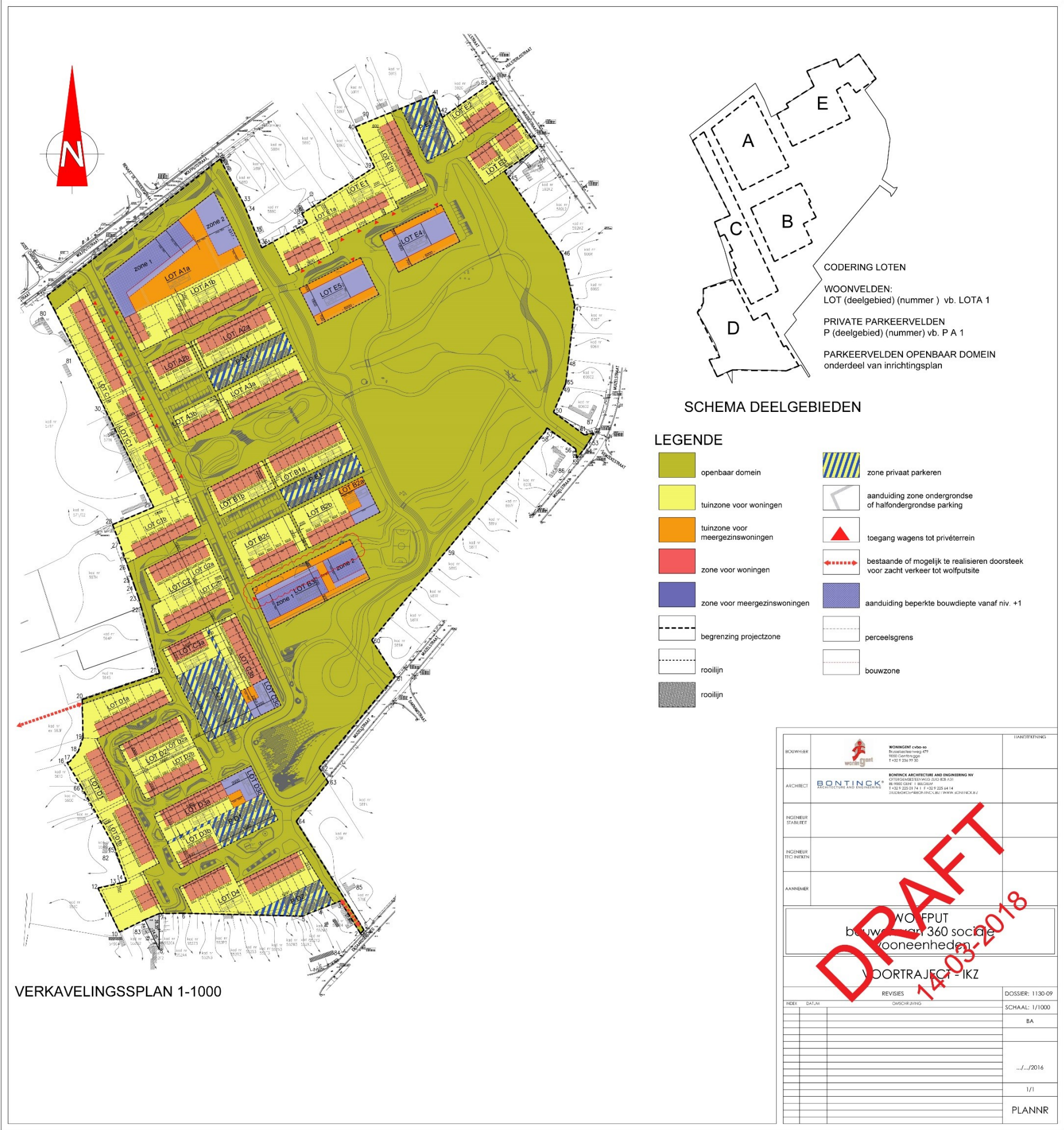
Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden, bestaande uit vijf woonvelden met 26 loten voor eengezinswoningen, 8 loten voor meergezinswoningen en de aanleg van wegenis (Figuur 11). Verder worden er tuinzones en enkele private parkeervelden aangelegd. Onder een deel van de meergezinswoningen worden ondergrondse of halfondergrondse parkings voorzien. De oostelijke zone en het gebied rond de loten zal dienst doen als openbaar domein. Hier worden onder meer wadi's, grachten, verhardingen, bomen en beplantingen voorzien (Figuur 12, Figuur 11). Nutsleidingen worden aangelegd langs de wegenis. De aanleg van woningen, wegenis en parkeerplaatsen betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderde worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringdiepte. Ook de bouw van ondergrondse parkeergarages betekent een grotere verstoringdiepte. De exacte funderingsdiepte en -techniek van de geplande bebouwing en infrastructuur ligt in deze fase nog niet vast. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, ligt in het kader van de verkaveling nog niet vast.



Figuur 11: Verkavelingsplan (Bontinck Architecture and Engineering nv)



Figuur 12: Materialenplan Wegen- Riolerings- en Omgevingswerken voor het project “Oostakker” (Studiebureau D+A Consult)

2.3.3 Werkwijze

Een archeologienota met beperkte samenstelling mag worden opgesteld omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten uit de inschatting van de archeologische waarde van het onderzochte gebied aantoont dat met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met hoge waarschijnlijkheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst.⁵

2.3.4 Interpretatie van het onderzochte gebied, synthese en afweging noodzaak verder vooronderzoek

Deze archeologienota met beperkte samenstelling werd opgesteld met betrekking tot een onderzoeksgebied dat zich grotendeels bevindt in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Enkel het uiterste oosten van het terrein ligt niet in deze zone. Eerder archeologisch onderzoek op het terrein heeft aangetoond dat in het oosten geen relevante archeologische resten meer verwacht worden (zie hoofdstuk 2.2). Hierdoor kan met hoge waarschijnlijkheid gesteld worden dat in deze zone geen relevant archeologisch erfgoed aanwezig is. Bijkomend archeologisch vooronderzoek wordt in het kader van de geplande werken dan ook niet zinvol geacht, gezien het te beperkte potentieel op kennisvermeerdering.

⁵ Code van Goede Praktijk 3.0, 49-50

3 Samenvatting

Deze archeologienota met beperkte samenstelling werd opgesteld met betrekking tot een onderzoeksgebied dat zich grotendeels bevindt in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Enkel het uiterste oosten van het terrein ligt niet in deze zone. Eerder archeologisch onderzoek op het terrein heeft aangetoond dat in het oosten geen relevante archeologische resten meer verwacht worden. Hierdoor kan met hoge waarschijnlijkheid gesteld worden dat in deze zone geen relevant archeologisch erfgoed aanwezig is. Bijkomend archeologisch vooronderzoek wordt in het kader van de geplande werken dan ook niet zinvol geacht, gezien het te beperkte potentieel op kennisvermeerdering.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bruggeman, J./B. Cléda/N. Reyns, 2017: *Archeologische opgraving Oostakker – Muizelstraat/Wolfputstraat*, Temse (Rapporten All-Archeo bvba 175).

Code van Goede Praktijk 3.0

De Smaele, B./J. Coenaerts/H. Pieters/L. Tombeur, 2012: *“Van de Wolfput tot de Muizel”*: archeologisch vooronderzoek langs de Wolfputstraat te Oostakker (Gent, Oost-Vlaanderen), Gent (Archeo rapport 17).

4.2 Websites

Databank ondergrond Vlaanderen (2018)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2018)
<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2018)
<http://www.geopunt.be/>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2018)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

